

Pelotonta toimintaa

Pelotonta toimintaa -merkki sopii kaikenikäisille varhaisnuorille.

Merkin tavoitteena on, että varhaisnuori

- * saa valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti vaaratilanteissa, joissa uhkatekijänä on tuli tai vesi
- * oppii välttämään ja ehkäisemään vaaratilanteita

Merkkiin kuuluu yleistehtäviä ja valinnaistehtäviä. Osa tehtävistä on yhteisiä ja osa räätälöity erikseen 7–9-vuotiaiden ja 10–12-vuotiaiden ikäryhmille.

Yleistehtäviä on seitsemän kummallekin ikäryhmälle. Ne sisältävät aiheen ytimen, ja siksi ne kaikki tulee käydä läpi.

Valinnaistehtävien tarkoitus on harjoituttaa jo opittuja asioita ja syventää tietämystä. Tätä merkkiä suoritettaessa tehdään valinnaistehtävistä ainakin toinen.

Yleistehtävät ovat

- * Palovaroitin-leikki
- * Tulipalosta pelastautuminen
- * Kynttilä (7-9-vuotiaille)
- * Alkusammutus tukahduttamalla
- * Alkusammutus vedellä
- * VPK ja palolaitos (10-12-vuotiaille)
- * Heikot jäät
- * Vedestä pelastaminen

Valinnaistehtävät ovat

- * Turvallinen veneily
- * Kenttäruokailu

Merkin suorittamiseen kuluu aikaa 5–7 tuntia lisätehtävistä ja olosuhteista riippuen. Tehtävät kannattaa jakaa useammalle leiripäivälle tai kerhokerralle.

Merkin suorittaminen soveltuu erinomaisesti leiriolosuhteisiin, sillä monet tehtävistä on sijoitettu ulos ja vesistön varrelle. Merkin voi kuitenkin suorittaa myös kerhoiltoina. Ohjeet on suunniteltu vähintään kahdeksan varhaisnuoren ryhmälle. Ohjaajia tarvitaan yksi neljää varhaisnuorta kohden.

Tehtävien suunnitteluun, valmisteluun ja tarvikkeiden hankintaan kannattaa paneutua huolella. Mitä työläämpi järjestely, sitä palkitsevampi lopputulos. Varhaisnuoret eivät vielä hallitse asioiden soveltamista, vaan yhdistävät toimenpiteet vain sellaiseen tilanteeseen, missä niitä on harjoiteltu. Siksi harjoitusten tulee olla mahdollisimman todenmukaisia. Muistakaa kuitenkin, että jokainen tehtävä on suoritettava kenenkään turvallisuutta vaarantamatta!

YLEISTEHTÄVÄT

Palovaroitin-leikki

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** vähintään 8 varhaisnuorta ja kaksi ohjaajaa (jotka myös leikkivät)
- **Kesto:** noin 20 minuuttia
- **Suorituspaikka:** sisällä tai ulkona
- **Tarvikkeet:** sisäleikissä tuoleja tai maalarinteippiä
- **Ennakkovalmistelut:** merkittää leikkijöiden paikat sisällä tuoleilla tai maalarinteipillä lattiaan ja ulkona maahan piirtämällä (paikkoja on yksi vähemmän kuin leikkijöitä)

Leikin tavoitteena on iskostaa varhaisnuorten mieliin tieto, että palamiseen tarvitaan happea, lämpöä ja palavaa ainetta.

Palovaroitin-leikin säännöt ovat samat kuin Hedelmäsalaatti-leikissä. Varhaisnuoret asettuvat merkityille paikoille piiriin. Yksi leikkijöistä pääsee keskelle seisomaan. Antakaa kullekin leikkijälle joku seuraavista nimistä: Happi, Lämpö tai Palava aine. Leikkijöiden määrästä riippuen 3 tai useampi saa saman nimen. Piirin keskellä seisova on nimeltään Palovaroitin. Kun hän huutaa esim. "Happi", kaikkien kyseisen nimen haltijoiden on lähdettävä liikkeelle ja yritettävä löytää itselleen uusi paikka vapautuneista. Myös Palovaroitin yrittää vallata paikan piiristä. Se, joka jää ilman paikkaa, asettuu uudeksi Palovaroittimeksi piirin keskelle. Palovaroitin voi näiden kolmen nimen lisäksi huutaa myös "Tulipalo". Tällöin kaikkien piirissä olevien on vaihdettava paikkaa, mutta uusi paikka ei saa olla edellisen vieressä.

Kun leikki on jatkunut jonkin aikaa, ottakaa kaikki Lämpö-nimiset pois piiristä. Kun peliä yritetään jatkaa ilman heitä, idea ei enää toimi, koska tyhjiä paikkoja jää yli. Päätelkää yhdessä leikin opetus.

Palaminen lakkaa, elleivät kaikki kolme tekijää – happi, riittävän korkea lämpötila ja palava aine – ole paikalla. Paloa sammutettaessa on siis vaikutettava niistä johonkin tai joihinkin.

Vesi on tehokas sammuttaja, sillä yhtäältä se viilentää palavan aineen lämpötilan ja toisaalta estää hapen pääsyä kohteeseen. Sammutusjauheen ja -peiton toimintaidea on tukahduttaa tuli eli peittää palava pinta siten, ettei ilman happi pääse sen kanssa kosketuksiin. Kun metsäpaloa sammutettaessa metsää kaadetaan ja aluskasvillisuutta raivataan, pyritään tuli taltuttamaan palavaa ainetta poistamalla.

Itse asiassa nämä kolme tekijää ovat perusedellytyksiä ns. kyöpalolle. Liekipalossa tarvitaan lisäksi häiriintymätön ketjureaktio, jota ylläpitävät ns. vapaat radikaalit. (Tämä asia on kuitenkin jo sen verran monimutkainen, että sitä ei kannata ottaa esille.)

Tulipalosta pelastautuminen

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** aluksi kaikki yhdessä, sitten 4 varhaisnuoren ja yhden ohjaajan ryhmissä
- **Kesto:** noin 40 minuuttia, leirillä tehtävä suoritetaan heti ensimmäisenä päivänä
- **Suorituspaikka:** sisällä rakennuksessa
- **Tarvikkeet:** palovaroitin, mahdollisesti huiveja silmien sitomiseen tai savukone
- **Ennakkovalmistelut:** miettikää valmiiksi poistumisreitit eri puolilta rakennusta

Toimikaa aluksi yhtenä ryhmänä. Kokeilkaa palovaroittimen ääntä, jotta jokainen tunnistaisi sen tarvittaessa. Korostakaa kuitenkin, ettei hälytintä saa koskaan huudattaa turhaan. Keskustelkaa siitä, miten tulipalotilanteessa tulee toimia, ja mitä kautta rakennuksesta pääsee yleensä turvallisesti poistumaan. Ohjaajat näyttävät oikean toimintatavan.

Tulipalon sattuessa pelastautuminen ja toisten pelastaminen on tärkeintä. Tavaroiita ei saa alkaa keräillä mukaansa. Rakennuksesta poistutaan kontaten palokaasujen ja kuumuuden alapuolella. Tulipalossa vaarallisimpia eivät ole kuumuus ja liekit, vaan palokaasut, erityisesti häkä. Häkä on hajutonta, mautonta ja väritöntä, mutta nopeasti tappavaa.

Oven saa avata vasta sen jälkeen, kun on ensin kokeillut, ettei se tunnu kuumalta. Jos ovi on kuuma ja sen raoista puskee savua, ei sitä saa avata. Ovet ja ikkunat on suljettava perässään, jottei palo pääsisi nopeasti leviämään. Hätäilmoitus on tehtävä välittömästi.

Ellei mitään ulospääsyä ole, suljetaan huoneen ovi ja tukitaan oven raot mieluiten kostealla kankaalla. Tärkeää on kiinnittää muiden huomio esimerkiksi huutamalla ja heiluttamalla värikästä vaatetta ikkunassa tai parvekkeella. Pelastajien antamia ohjeita noudatetaan. On muistettava, että hyppääminen korkealta voi olla tulipaloa vaarallisempaa!

Käytännön harjoituksessa pelastaudutaan palavasta rakennuksesta. Harjoitus toteutetaan neljän varhaisnuoren ja yhden ohjaajan ryhmissä. Jokaiselle ryhmälle suunnitellaan oma lähtöpaikka (esim. talon eri kerroksista, leiriolosuhteissa omasta nukkumapaikasta) ja poistumisreitti.

Ulos päästyään tulipalosta pelastautuneet kokoontuvat sovittuun paikkaan, jossa tarkistatte joukon vahvuuden. Halutessanne voitte uusia harjoituksen sitomalla varhaisnuorten silmät huiveilla tai käyttämällä savukonetta. Tällöin tilanne muistuttaa enemmän oikeaa tulipaloa, jossa näkyvyys on usein hyvin huono. Käyttäkää apuvälineitä harkiten, ettei kenellekään jäisi ahdistavia mielikuvia.

Lopuksi pyytäkää jokaista varhaisnuorta miettimään, mitkä olisivat vaihtoehtoisia poistumisreittejä kotona, jos tuli tukkii normaalin kulkureitin.

Kynttilä

- **Taso:** 7–9-vuotiaat
- **Ryhmäkoko:** 4 varhaisnuorta
- **Kesto:** noin 15–45 minuuttia
- **Suorituspaikka:** sisällä
- **Tarvikkeet:** riittävästi tulitikkuja, tukevia kynttilöitä (useampia, sillä steariinin sulaminen voi haitata sytyttämistä), vettä, roskakori, Pekka Palopäällikkö -video (halutessanne kysy lainaan piiritoimistosta)
- **Ennakkovalmistelut:** raapaiskaa etukäteen muutama tulitikku ja testatkaa, etteivät tilan palohälyttimet ole niin herkkiä, että ne reagoivat kynttilään; katsokaa etukäteen Pekka Palopäällikkö -video

Näyttäkää ja selittäkää varhaisnuorille, miten tulitikku ja kynttilä sytytetään ja sammutetaan.

Ota yksi tulitikku kerrallaan tulitikkuaskista ja sulje aski kunnolla. Oikeakätiset ottavat askin vasempaan käteen ja tulitikun oikeaan. Vasenkätiset toimivat päinvastoin. Tartu tulitikkuun peukalon,

etusormen ja keskisormen muodostamalla pinsettioitteella. Sytytä tikku itsestäsi poispäin suuntautuvalla raapaisulla. Pitele palavaa tikkua ensin vaakasuorassa asennossa, jotta puuosa syttyy kunnolla, ja kohota se sitten yläviistoon. Vie tikku rauhallisesti kynttilän sydämen viereen ja anna sen syttyä. Tuo sitten tikku kasvojesi eteen ja sammuta se napakalla puhalluksella. Varmistu esim. veteen kastamalla, että tikku on täysin sammunut, ennen kuin heität sen roskakoriin. Kynttilää sammutettaessa kättä tulee pitää kynttilän takana suojana.

Antakaa lasten kokeilla vuorotellen tulitikun ja kynttilän sytyttämistä. Painottakaa, että kynttilän sytyttäjä vastaa myös tulen valvonnasta ja sammuttamisesta. Keskustelkaa, millaisessa paikassa kynttilän saa sytyttää. Suhtautukaa harjoitukseen ja sen toteutukseen vakavasti, sillä jotkut varhaisnuoret saattavat olla ensimmäistä kertaa tulitikkujen kanssa tekemisissä.

Halutessanne voitte lopuksi katsoa Pekka Palopäällikkö -videon (huom! videossa annettu yleinen hätänumero on vanhentunut).

Alkusammutus tukahduttamalla

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** 8 varhaisnuorta
- **Kesto:** noin 40 minuuttia
- **Suorituspaikka:** ulkona
- **Tarvikkeet:** peltinen astia (esim. 5 litran kurkkupurkki), pieniä polttopuita, sytytysnestettä, tulitikut, sammutuspeite tai huonosti palava tiivis ja paksu matto/huopa (ei keinokuituinen), nahkaiset tai paksua kangasta olevat työkasineet, ämpärillinen vettä
- **Ennakkovalmistelut:** harjoitelkaa sammutuspeitteen käyttöä etukäteen

Tehtävän tarkoitus on havainnollistaa lapsille, miten alkusammutus tapahtuu tukahduttamalla. Muistelkaa palamisen teoriaa Palovaroitin-leikistä. Palamiseen tarvitaan kolme tekijää: palava aine, happi ja riittävän korkea lämpötila. Koska sammutusjauhe tai -peite estävät ilmassa olevan hapen pääsyn palavaan kohteeseen, tuli sammuu.

Harjoitelkaa ensin sammuttamaan kuvitteellinen tuli omista vaatteistanne. Heittäytykää maahan, suojatkaa kasvot käsillä ja tukahduttakaa tuli maassa pyöriskelemällä. Kuvitelkaa seuraavaksi tilanne, jossa kaverin vaatteet palavat. Tukahduttakaa tuli kaatamalla hänet maahan ja käärimällä huopaan päästä varpaisiin tai kierittelemällä maassa.

Näyttäkää varhaisnuorille alkusammutuksen vaiheet ja sammutuspeitteen käyttö.

Lado pieneksi pilkottuja puita suurehkoon peltipurkkiin ja tee tuli sytytysnestettä käyttämällä. Kastele sammutuspeite tai huopa ehkäistäkseen sen syttyminen. Käytä paksuja kasineita. Lähesty tulta tuulen puolelta eli siten, että liekit lyövät sinusta poispäin. Pitele huopaa kehosi ja käsiesi suojana. Purkin vieressä laske jalkasi huovan alareunan päälle ja tukahduta palo laskemalla huopa purkin päälle. Paina huopaa käsillä purkin reunoja vasten.

Tulen sammumisen tarkistat nostamalla huovan varovasti pois purkin päältä samalla, kun otat muutaman askeleen taaksepäin tulosuuntaan. Muista olla varovainen! Tulen saa helposti syttymään uudelleen sytytysnesteen avulla.

Antakaa lasten ”mielikuvaharjoitella” tulen tukahduttamista huopien kanssa. Kuvitelkaa, miten toimisitte, jos kotona televisio alkaisi ritistä ja savuta.

Harkitkaa, pystyvätkö ryhmäläiset kokeilemaan varsinaista alkusammutusta. Jos lapset suorittavat tehtävän tulen kanssa, ohjaajia on turvallisuussyistä oltava paikalla vähintään kaksi. Tällöin ohjaaja ottaa huovan pois purkin päältä. Painottakaa varhaisnuorille, että tositilanteessa huopa jätetään paikalleen. Korostakaa myös, että onnistuneenkin alkusammutuksen jälkeen on aina tehtävä hätäilmoitus. Tällöin palokunta voi tulla paikalle tarkistamaan, että vaara on todella ohi.

Alkusammutus vedellä

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** 8 varhaisnuorta, jotka jaetaan kahteen joukkueeseen
- **Kesto:** noin puoli tuntia
- **Suorituspaikka:** ulkona
- **Tarvikkeet:** sankoruisku, puutarhaletku tai löylykauha ja vesiämpäri, eripainoisia maitotölkkejä (tyhjiä, puolillaan ja täynnä vettä), vettä, vessapaperirulla
- **Ennakkovalmistelut:** asettakaa vedellä täytettyjä maitotölkkejä riviin sopivan etäälle toisistaan

Tässä tehtävässä pyritään kehittämään käden tarkkuutta ja tekniikkaa. Jakakaa varhaisnuoret kahteen joukkueeseen. Tarkoitus on vettä ruiskuttamalla tai heittämällä kaataa mahdollisimman monta maitopurkkia mahdollisimman nopeasti. Raskaimmat esineet ovat vaikeimpia kumota.

Jos sää on lämmin, voitte kokeilla myös seuraavaa leikkiä. Molemmille joukkueille annetaan pitkä pätkä vessapaperia, joka ripustetaan kahden puun väliin. Tavoitteena on vettä ruiskuttamalla saada vastapuolen paperi katkeamaan kahtia. Joukkueen jäsenet saavat suojata paperiaan omalla vartalollaan.

Harjoituksen jälkeen keskustelkaa veden soveltuvuudesta tulipalojen sammutukseen.

Vedellä saa sammuttaa, kun palava aine on kuituinen, kuten puu, paperi, kangas tms. Tällöin vesisuihku pitää suunnata liekin juureen.

Vettä ei saa käyttää, kun kyseessä on palava neste (benssiini, öljy, lakka, maali tms), palava rasva tai sähkölaite. Tällöin oikea sammutustapa on tukahduttaa tuli esim. sammutusjauheella, kattilan kannella tai sammutuspeitteellä.

VPK ja palolaitos

- **Taso:** 10–12-vuotiaat
- **Ryhmäkoko:** kaikki osallistujat yhdessä
- **Kesto:** noin 40 minuuttia tai sopimuksen mukaan
- **Suorituspaikka:** VPK:n tai palolaitoksen tiloissa
- **Tarvikkeet:** pieni kiitoslahja VPK:lle tai palolaitokselle
- **Ennakkovalmistelut:** ota yhteyttä VPK:n nuoriso-osastoon tai kunnalliseen palolaitokseen

Pyrkikää VPK:n tai palolaitoksen vieraksi tutustumaan palokunnan toimintaan ja sammutuskalustoon. Voitte ennakkoon miettiä kysymyksiä palomiehille.

Heikot jäät

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** 8 varhaisnuorta
- **Kesto:** noin 40 minuuttia
- **Suorituspaikka:** sisällä ja ulkona (esim. urheilu- tai nurmikentällä)
- **Tarvikkeet:** suuri paperi, kyniä, jäänaskalit, köyttä, päälle sadetakki ja -housut
- **Ennakkovalmistelut:** kerratkaa jäistä pelastautumisen ja pelastamisen peruseräatteen

Paras henkivakuutus on pyrkiä ennakoimaan ja välttämään vaara. Piirtäkää ryhmässä paperille järvi, jossa on mahdollisimman paljon erilaisia kohtia, joissa jää saattaa olla vaarallisen heikkoa:

- * virtapaikoissa, kuten joessa, joen suussa, kapeassa salmessa ja kanavassa
- * kaislikossa ja ruohikossa
- * sillan, laiturin, puomin, karin ja niemen lähellä
- * tehtaalla, vedenpuhdistamon ja viemärin suuaukon lähellä
- * rillon, laivaväylän ja avannon lähellä jne.

Paikallistakaa kuvaa apuna käyttäen lähivesistönne vaarapaikat. Muistuttakaa, että edellä mainittujen paikkojen lisäksi syys- ja kevätjäät ovat kauttaaltaan petollisia.

a) Pelastautuminen avannosta

Siirrykää ulkosalle. Esitelkää ryhmäläisille jäänaskalit, joita on aina hyvä kantaa kaulallaan jäällä liikkuesssa. Demonstroikaa, miten tulee toimia, jos varovaisuudesta huolimatta joutuu heikoille jäille ja veden varaan.

Pysy rauhallisena ja huuda apua. Pyri takaisin tulosuuntaan, sillä siellä jää kesti painosi. Riko heikko jää nyrkeilläsi tai kyynärpäilläsi. Iske jäänaskalit, puukko, naula, avaimet tms. mahdollisimman pitkälle jäähän. Ellei sinulla ole mitään apuvälineitä, pyri käsien avulla ja jaloilla uimaliikkeitä tehden ponnistamaan jään päälle.

Jään päälle päästyäsi kieritele varovasti tulosuuntaan (vähintään 15 metriä eli noin 15 kierähdystä). Etene sen jälkeen nelinkontin ja nouse pystyyn vasta kestäväällä jäällä. Juokse lähimpään lämpimään paikkaan, sillä kylmä kangistaa nopeasti.

Sitten varhaisnuoret kuivaharjoittelevat avannosta pelastautumista. Varmistukaa kuitenkin siitä, ettei kukaan ulkopuolinen kuule avunhuutoja.

b) Pelastaminen avannosta

Käykää seuraavaksi läpi, miten toinen henkilö pelastetaan jäistä. Ohjaajien esityksen jälkeen varhaisnuoret kokeilevat pelastamista pareittain.

Havaitessasi jonkun pudonneen jäihin huuda apua. Tarvitset pelastusvälineeksi jotakin kättä pitempää esim. köyden, laudan, tukevan oksan, airon, suksen, sauvan, takin tms. Pysyttele itse riittävän etäällä avannosta. Rauhoita ja neuvo veden varassa olevaa ja heitä tai ojenna apuvälineesi toinen pää hänelle. Varmistu siitä, ettet itse liu'u avantoon esim. lyömällä puukko jäähän kädensijaksesi. Kun olet saanut toisen takaisin jäälle, kierikää ja kontatkaa tulosuuntaan. Huolehdi siitä, että uhri pääsee nopeasti lämpimään.

Vedestä pelastaminen

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** 4 varhaisnuorta
- **Kesto:** noin 45 minuuttia
- **Suorituspaikka:** rannalla, talvella uimahallissa
- **Tarvikkeet:** pelastusrengas, heittoköysi
- **Ennakovalmistelut:** ankkuroikaa kelluvia esineitä esim. tyhjiä mehukanistereita eri etäisyyksien päähän rannasta (uimahallissa kysykää lupa ja pyytäkää apua uimavalvojilta)

Tehtävän tarkoitus on opettaa, miten veden varaan joutunut henkilö pelastetaan. Kerratkaa aluksi turvallisen uintiretken periaatteet:

- * perusuimataidon hankkiminen on ensiarvoisen tärkeää
- * hypättäessä kalliolta tai laiturilta veteen on ensin varmistuttava siitä, että hyppypaikka on riittävän syvä eikä alla ole kiviä
- * hyväkin uimari voi väsähtää tai saada esim. krampin jalkaansa; näin ollen ei kannata uida "ulapalle" päin vaan aina rannan suuntaisesti
- * päähtyneenä ei saa koskaan lähteä uimaan jne.

Ohjaajat järjestävät "pelastusnäytöksen". Ensin veden varaan joutunut pelastetaan rannalta heittoköyden tai pelastusrenkaan avulla. Sitten pelastaja vie uimalla renkaan veden varaan joutuneen ulottuville ja kuljettaa hänet rantaan.

On muistettava, että veden varaan joutunut pyrkii paniikinomaisesti pysymään pinnalla. Jos yrität pelastaa hänet ilman apuvälineitä, hän voi pahimmassa tapauksessa tarrautua sinuun ja viedä mukanaan pinnan alle.

Veden varaan joutunut on kuljetettaessa selällään, ja pelastaja pitelee häntä leuan alta tai hiusten juuresta niin, että hänen päänsä on veden pinnan yläpuolella. Pelastaja ui kyljellään yhden käden rintauintia. Tässä asennossa hän voi koko ajan tarkkailla uhria.

Näytöksen jälkeen varhaisnuoret yrittävät heittää heittoköyden ja pelastusrenkaan mahdollisimman lähelle kelluvia esineitä, ja saavat näin tuntumaa pelastusrenkaan muotoon ja painoon. Ohjaaja voi myös itse mennä veteen "pelastettavaksi", mutta tällöin tulee korostaa, ettei pelastusrengasta saa koskaan heittää toista päin.

Varhaisnuoret voivat kokeilla pareittain veden varaan joutuneen kuljettamista. Koska yhden käden kylkiuinti vaatii erittäin hyvän uimataidon, kannattaa pelastajan pitää harjoituksessa jalat pohjassa ja keskittyä kannattelemaan kaverin päätä pinnan yläpuolella.

Samalla voidaan harjoitella, miten veteen pudonnut pääsee nousemaan takaisin veneeseen. Pääsääntö on, ettei veneeseen kiivetä sivusta vaan perästä, jotta tasapaino säilyy.

VALINNAISTEHTÄVÄT

Turvallinen veneily

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** 4 varhaisnuorta
- **Kesto:** noin puolitoista tuntia
- **Suorituspaikka:** vesillä
- **Tarvikkeet:** vene, veneilyvarusteet, pelastusliivit, eväät
- **Ennakkovalmistelut:** eväiden teko

Tehtävä suoritetaan lähtemällä pienelle veneretkelle. Paras veneilysää on leuto ja tyyni. Pakatkaa mukaan myös retkieväät, joita voitte nauttia rantauduttuanne.

Ennakkovalmisteluihin kuuluu, että käynte yhdessä läpi veneilyyn liittyvät säännöt, joita kaikki sitoutuvat noudattamaan. Ennen vesille lähtöä on tärkeä ilmoittaa kotiväelle, minne ollaan menossa ja kauanko suunnilleen viivytään. Ohjaajien tulee huolehtia koko retken ajan kaikkien turvallisuudesta.

a) Rannalla

Valitkaa kullekin varhaisnuorelle oikean kokoinen pelastusliivi ja näyttäkää, miten se puetaan päälle. Joidenkin pelastusliivien varusteisiin kuuluu rintataskusta löytyvä merkkipilli. Kokeilkaa sen käyttöä. Opettakaa ryhmälle morseaakkosten SOS-merkki: . . . - - - . . .

Sitä ei kuitenkaan saa puhaltaa turhaan. Harjoittelu tulisikin mieluummin suorittaa sisällä.

Tutustukaa veneen varusteisiin, joita ovat mm. ämpäri, äyskäri, mela, kiinnitysköydet, ankuri, tulppa sekä moottori ja/tai airot.

b) Veneessä

Veneeseen kiivetään yksi kerrallaan. Täyttäkää vene siten, että se on tasapainossa. Jokainen istuu omalla paikallaan pelastusliivit päällä. Veneessä ei saa koskaan nousta seisomaan. Jos soutajaa halutaan vaihtaa, on liikuttava rauhallisesti ja matalana siten, että takapuoli tai polvet koskettavat koko ajan veneen pohjaa.

c) Vedessä

Päästyänne määränpäähän voitte uinnin yhteydessä kokeilla pelastusliivejä vedessä. Kelluttaessa vedetään jalat koukkuun ja pidetään käsivarret rinnalla pelastusliiviä vasten. Ryhmäkellunnassa pyritään mahdollisimman lähelle muita kietomalla käsivarret heidän harteidensa ympärille. Uinnin jälkeen pelastusliivit on syytä ripustaa kuivumaan, sillä niitä tarvitaan vielä paluumatkalla.

d) Eväitä syödessä

Kerratkaa eväitä nauttiessanne, mitä veneen kaatuessa tulee tehdä. Nykyaikaiset veneet on rakennettu siten, että ne pysyvät pinnalla, vaikka kääntyisivät ympäri. Veden varaan jouduttua tartutaan veneeseen kiinni, kellutaan sen varassa, puhalletaan pilliin ja huudetaan apua.

Kenttärुकailu

- **Taso:** kaikenikäiset
- **Ryhmäkoko:** 8 varhaisnuorta
- **Kesto:** noin tunti
- **Suorituspaikka:** maastossa suojaisessa paikassa
- **Tarvikkeet:** ruoan valmistusvälineet (esim. soppatykki, retkikeitin tai makkaratikku), ruokatarvikkeet, ruokailuvälineet, talouspaperi, roskasäkit, istuimet
- **Ennakkovalmistelut:** suunnitelkaa ryhmässä kenttärुकailun järjestäminen, kysykää tarvittaessa tulentekolupa maanomistajalta

Vapaaehtoisien pelastuspalvelun etsintä- ja pelastustehtävissä ei yleensä päästä tuvan lämpöön ruokapöydän ääreen. Tällöin järjestetään kenttärुकailu eli maastossa tapahtuva ateriointi. Tämän tehtävän myötä varhaisnuoret oppivat, että toimiva ruokahuolto on tärkeä osa pelastuspalvelua.

Kenttärुकailu on luonteva järjestää esim. leirin tai maastoretken yhteydessä. Suunnitelkaa ja valmistelkaa ruokailu huolellisesti etukäteen: aika, paikka, ruokalaji, valmistustapa, tarvikkeiden hankinta, tehtävän- ja vastuunjako jne. Ruoan on oltava helposti ja hygieenisesti kuljetettavaa ja syötävää, nopeasti tarjoiltavaa, energiapitoista ja maukasta. Säilykkeiden ja kuivamuonien aikakaudella löytyy muitakin ateriovaihtoehtoja perinteisen hernekeiton ja makkaranpaiston lisäksi.

Makkarakeiton ohje (25 annosta)

1 kg lanttua
1,5 kg porkkanaa
0,5 kg selleriä
10 l vettä
10 lihaliemikuutiota
kokonaisia maustepippureita
0,4 kg sipulia
5 kg perunaa
0,2 kg purjoa
3,5 kg lenkkimakkaraa
persiljaa

Kuutioi kasvikset. Mausta keitinvesi, lisää kiehuvaan liemeen ensin keittojuurekset, myöhemmin perunat ja purjo, hauduta kypsäksi. Lisää kuutioitu makkara ja kuumenna keitto. Tarkista maku ja lisää lopuksi hienonnettu persilja.

Johtakaa ja valvokaa muonituksen järjestämistä maastossa, mutta antakaa varhaisnuorten hoitaa mahdollisimman suuri osa itse käytännön työstä. Muistakaa erityinen varovaisuus avotulen kanssa. Aterioinnin jälkeen jokainen luonnollisesti korjaa jälkensä. Arvioikaa lopuksi järjestely- ja ruokailukokemuksia ja miettikää, mihin jäi parantamisen varaa.

